

16. Поділля в період відбудови народного господарства (1921-1925 рр.): Зб. док. мат. – Вінниця, 1957. – 625 с.
17. Посвістак О.А. Культурно-освітня і наукова інтелігенція Поділля на початку 20-х рр. ХХ ст.: зародження політичного конфлікту // Наук. праці Кам'янець-Подільського державного університету: істор. науки. – Кам'янець-Подільський: Оіом, 2006. – Т.16. – С.254-262.
18. Посвістак О.А. Деякі проблеми співвідношення політичної та професійної підготовки культурно-освітньої і наукової інтелігенції у 20-х рр. ХХ ст. у контексті тиску владних структур на суспільство // Освіта, наука і культура на Поділлі: Зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т.9. – С.88-96.
19. Сіркізюк В.В. Деякі проблеми шкільного будівництва на Хмельниччині в 20-х рр. ХХ ст. // Культура Поділля: історія і сучасність: Матеріали другої наук.-практ. конференції, присвяченої 800-річчю м. Хмельницького, 27-29 травня 1993 р. – Хмельницький, 1993. – С.290-291.
20. Соціалістичне будівництво на Хмельниччині. 1921-1941: Док. і мат. – Львів: Каменяр, 1989. – 207 с.
21. Стасюк І.А. Теофіпольщина: сторінки історії сіл району. – Львів: Каменяр, 1983. – 384 с.
22. Струманський В.П. Розбудова школи нового часу на теренах Поділля в 1920-30 рр. // Освіта, наука і культура на Поділлі: Зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 1998. – Т.1. – С.136-144.
23. Суровий А.Ф. Загальноосвітня школа на Поділлі в 1920-і роки // Освіта, наука і культура на Поділлі: Зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 1998. – Т.1. – С.127-136.
24. Суровий А.Ф. Підготовка учительських кадрів на Поділлі в 1920-х роках // Освіта, наука і культура на Поділлі. Зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2002. – Т. 2. – С.57-71.
25. Ткачова Л.І. Інтелігенція Радянської України в період побудови основ соціалізму. – К.: Наук. думка, 1965. – 197 с.
26. Центральний державний архів громадських об'єднань. – Ф. 1. – Оп.2. – Спр. 1701.
27. Червона правда. – 1922. – 25 лютого.
28. Червоний кордон. – 1924. – 8 червня.
29. Червоний кордон. – 1927. – 8 січня.
30. Шевчук Г.М. Культурне будівництво на Україні в 1921-1925 роках. – К.: Вид. АН УРСР, 1963. – 432 с.
31. Ясницький Г.І. Розвиток народної освіти на Україні (1921-1932 рр.). – К.: Наук. думка, 1965. – 254 с.

The article deals with the school management in the Padilla region in 1920-th (advantages, disadvantage 5).

Key words: school, teacher, pupils, academia program, cubiculum, academic process.

Отримано: 23.06.2010

УДК 94(477)°1917/1920°:008:7.036(045)

Ю. В. Телячий

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ СТУДІЇ МИКОЛИ ГОЛУБЦЯ (1917-1920 рр.)

У статті розкривається творча біографія відомого українського мистецтвознавця, письменника, журналіста, історика, видавця Миколи Голубця в роки Української революції (1917-1921).

Ключові слова: Микола Голубець, українське мистецтво, культура, революція.

Період Української революції 1917-1921 рр. характеризувався активними процесами розвитку національного культурно-освітнього життя. Нового імпульсу зазнало українське мистецтво, з'явилися актуальні праці з історії вітчизняної культури. До вже відомих мистецтвознавців Д.В.Антоновича, К.В.Широцького, М.Вороного та ін. приєдналася когорта молодих дослідників. Одним з них був Микола Голубець

(1891-1942 рр.), знаний громадський діяч, мистецтвознавець, письменник, історик, журналіст, видавець, редактор періодичних видань [17, с.208]. У тоталітарну добу написані ним праці були заборонені та зберігалися в спецфондах. Із утвердженням незалежності України діяльність М.Голубця простежуються в розвідках Р.Савицького, М.Бутрина, Г.Герасимової Я.Гнатіва, І.Головацького, В.Качкана, І.Сварника, Т.Стефанишина та ін. [12-14, 57-59, 66-72]. Найбільш фундаментальним дослідженням про М. Голубця є бібліографічний покажчик його праць (а також праць про нього), укладений С.Костюком і Т.Стефанишином (2005 р.) [16]. Однак на сучасному етапі залишається ще чимало “білих плям” у біографії цієї талановитої особистості, серед них – культуротворча діяльність Миколи Голубця в революційну добу.

На той час (1917 р.) М. Голубець уже сформувався як активний громадський діяч, авторитетний дослідник української історії, культури й науки, здібний літератор, котрого добре знали в середовищі творчої інтелігенції Галичини та Наддніпрянщини. Ім'я молодого галичанина напрощуд легко долучилося до плеяди таких мистецтвознавців як Д. Антонович, В. Кричевський, К. Широцький, М. Шумицький, В. Щербаківський та ін.

З початком Першої світової війни він взяв безпосередню участь у її подіях, – займаючись у пресовій квартирі Українських січових стрільців (УСС), організацією культурно-освітньої роботи як серед вояків так і серед широких верств населення. Враховуючи значний досвід як журналіста, редактора, його залучили до реалізації важливих проектів легіону УСС, що носили культурно-освітню орієнтацію. Микола Голубець – редактор стрілецького журналу “Шляхи”, упорядник ілюстрованого збірника “Тим, що впали...” (Додаток до календаря-альманаху УСС на 1917 р.). На сторінках означених видань він розмістив ряд мистецтвознавчих розвідок, присвячених творчості українських і зарубіжних митців. Саме в “Шляхах” побачили світ його відомі “Нариси з історії українського мистецтва”. Проходячи службу в легіоні УСС М. Голубець редагував часопис “Світ”, з лютого 1917 р. брав участь у засіданнях мистецтвознавчої комісії при Науковому товаристві імені Тараса Шевченка у м. Львові в статусі одного з її організаторів, виступав з доповідями на актуальні проблеми з історії мистецтва, всебічно популяризував її діяльність у постійно діючій рубриці на сторінках істотко-мистецького журналу «Світ» – його першого самостійного літературного проекту впродовж 1917-1918 рр.

Воєнно-політична ситуація 1918-1920 рр. примусила Миколу Голубця зі зброєю в руках стати на захист української державності. Він – учасник листопадових подій 1918 р. у м. Львові, відкритий прихильник ідеї незалежності України. Поразка Української революції в 1921 р. спричинила зворотні культуротворчі процеси – Україна знову опинилася в складі іноземних держав. Але й це не вплинуло на молодого патріота – як і раніше, він продовжував активно працювати в царині національної культури.

В нелегких умовах військового протистояння М. Голубець плідно займався мистецтвознавчою роботою, писав статті, рецензії, здійснював переклади праць іноземних авторів на українську мову, друкував власні книги, поетичні, літературні твори. Всього, за неповними підрахунками, в 1917-1920 рр. він опублікував 94 праці: (1917 р. – 38; 1918 р. – 11; 1919 р. – 5; 1920 р. – 40). Перші з них, мистецтвознавчої спрямованості, (1917 р.) побачили світ на сторінках часопису «Світу»: про роль історії та критики мистецтва [1]; про експозицію творів поляків: Я.Мальчевського, Т.Аксентовича, К.Дунівського, а також українців: І.Труша, О. Новаківського, О. Лошніва [4, с.158-159]; про збереження інтелігенцією культурних цінностей [6, с.38-40]; мистецтвознавчий огляд творчості художника І. Ріпина [65, с.119-120]; коротка харак-

теристика репродукованого твору К. Устияновича [74, с.103]; аналіз однойменної картини А. Бекліна, репродукованої на першій сторінці журналу [61, с.16]; про відкриття фресок роботи художника Андрея (1415 р.) в каплиці св. Трійці у Королівському замку в м. Любліні [62, с.127-128]; про давньоруського живописця Аліпія, Петра Рутенського, Владика і Галя [63, 153-159]; про мистецький доробок художника С.Васильківського [3, 142-143]; про творчість художника І.Мартоса [73, с.21-22]; про «Портретний нарис» із зображенням селянина в шапці, на звороті якого І. Сошенко написав: «Работа Т. Шевченко» [77, с.10-11].

У «Шляхах» дослідник розмістив два матеріали: «Едгар Дегаз (1834-1917)» (коротка характеристика творчості митця) [19, с.716-720] та «Audiatur...:У відповідь моему «рецензентові» п. М. Федюкови» [15, с.595-597].

Дослідження про творчість К. Устияновича мистецтвознавець надрукував в «Українському слові» [22], а розвідку про твори на воєнну тематику О.Кульчицької – в літературно-мистецькому збірнику «Тим, що впали» [27, с.81-87].

Узагальнюючу характеристику художньої творчості К. Устияновича, Т. Копистинського, М. Івасюка, Ю. Панькевича, І. Труша, О. Куриласа, А. Манастирського, Я. Петрака, М. Сосенка, М. Бойчука, М. Федюка, О. Кульчицької, Я. Струхманчука мистецтвознавець здійснив у статті «Сучасне малярство Галицької України» в «Українському ілюстрованому календарі товариства «Просвіта» з літературно-науковим збірником на звичайний рік 1918» [33, с.160-173].

Того ж 1917 р. вийшли три рецензії М. Голубця на нову книгу з історії культури Львова Ф. Яворського [51, с.188-190], на статтю М. Ортовича про мистецьку культуру Скільщини [64, с.87-88], на статтю К. Широцький про Туреччину в картинах Т. Шевченка [52, с.156]. Водночас М. Голубець здійснив переклад праць О. Горностаєва («Палати і церкви України») [48, с.162-165] та О. Флерке («Погляди Бекліна на мистецтво») [76, с.146-149].

Микола Голубець був ще й талановитим поетом, здібним літератором. На зорі революційних подій 1917 р. з'явилися його три поетичних твори: «Вартовий» [18, с.19] (з нагоди 75-річчя Ю. Романчука), «Спомин» [32, с.5-6], «Тим, що впали» [56, с.22] (два останніх – у літературно-мистецькому збірнику під однойменною назвою «Тим, що впали», який був поміщений у «Стрілецькому календарі-альманасі на звичайний рік 1917», обкладинка О. Куриласа; видано також окремим відбитком). У революційну добу побачили світ його десять поетичних перекладів: Г. Гейне. («Атлас» [42, с.162], «В дівчач вечір (Zum Polterabend)» [43, с.108], «Гренадері» [10, с.76], «Es blasen die blauen Husaren...» [11, с.111], «З пісень» [45, с.102-103], «Із книги пісень» [44, с.40], «Молоді страждання» [46, с.149], «Передмова до третього видання «Книги пісень» 1839 р.» [47, с.127], всі – з нім. мови), Ю.Словацькі («Ухваливши, як рідко, однодумну угоду...») [54, с.9] (з польськ. мови), Тагор Рабіндранат («Під небом Індії, Огородник») [55, с.22-23]; авторський прозовий твір «Із неписаного журналу» [21, с.32-36], переклади німецької драми-казки Г. Гавптмана «Затоплений дзвін» [9] та прози (С. Свириденко «Смішна поза») [53, с.159-161].

В першому номері журналу «Світ» (1917 р.) М. Голубець помістив редакторський матеріал про завдання часопису із зазначенням того, що останній є продовженням однойменного видання 1906-1907 рр.

1918 р. сталася надзвичайно важлива подія як у біографії мистецтвознавця, так і в історії вітчизняної культури – побачила світ його відома праця «Українське мистецтво: Вступ до історії» [37]. За словами мистецтвознавця Т. Стефанишина (м. Львів), «Мистецтвознавчий доробок М. Голубця представлений монографічними дослідженнями та нарисами з історії україн-

ської художньої культури, якими він зумів охопити широкий тематичний та хронологічний спектр наукових проблем. Однак чи не найбільшу увагу дослідник приділив праці над загальною історією українського мистецтва, вперше відобразивши цілісний розвиток художньої культури в Україні від найдавніших до модерних часів. Не буде перебільшенням стверджувати, що ця праця була для М. Голубця воістину знаковою і, по суті, стала справою життя, адже їй він присвятив понад двадцять років.

Вперше короткий огляд генези української художньої культури М.Голубець опублікував у часописі «Шляхи», що слугував основою для видання 1918 р. окремої книжки «Українське мистецтво: Вступ до історії». У ній автор врахував прогалини першої публікації та значно розширив хронологічні рамки. Історичний екскурс розпочинається від часу хрещення України-Руси, а завершується мистецтвими здобутками початку ХХ ст. Вираяд матеріалу автор побудував за виводним принципом, що відповідало трьом розділам: «Будівництво», «Малярство», «Різьба». Мистецтвознавець зумів у доволі лаконічній формі охарактеризувати розвиток архітектури, скульптури, живопису та графіки, доповнивши їх ілюстраціями. Невеличка за обсягом праця мала певний резонанс у наукових і громадських колах Галичини й Наддніпрянщини. З нагоди її появи опублікували свої рецензії й відгуки такі авторитетні дослідники як В. Модзолевський і Д. Щербаківський, що свідчить як про успіх видання, так і про актуальність і зацікавлення у створенні синтетичної узагальнюючої праці з історії українського мистецтва» [16, с.408].

Того ж року він надрукував шість статей мистецтвознавчого характеру в журналі «Світ» («Антін Лосенко» [39, с.18-21], «В. Лукич Боровиковський» [40, с.2-6], «Дмитро Ніс-Левницький» [49, с.35-38], «Природа і мистецтво» [29, с.39-41] (стаття опублікована не повністю у зв'язку з припиненням виходу журналу), «Сучасна скульптура» [7, с.47-48] (за підписом Марка Вільшини – одного з псевдонімів Миколи Голубця) та один матеріал «Die Kunst der Ukrainer: Architektur, Malerei und Plastik» (про розвиток українського мистецтва від княжої доби до початку ХХ ст.) у німецькій газеті «Ostgalizische Feldzeitung» [106, с.1-2].

Всього лише один його поетичний твір з'явився на сторінках «Українського голосу» («Дзвони дзвонять») [81] (під іншим псевдонімом Миколи Віконського). Переклади двох поезій він надрукував у «Шляхах» (Ібсен Г. «Пер Гінт» [20, с.38-54] (норвезька драматична поема); Тагор Рабіндрнат «Під небом Індії» [35] (мови оригіналу не зазначено)). Водночас у його перекладі побачило світ друге видання німецькомовної драми-казки Г. Гавптмана «Затоплений дзвін» [8].

Найменша публіцистична активність М. Голубця відзначена в 1919 р. – всього 5 мистецтвознавчих праць. 1919 р. у м. Львові відбулася виставка сучасного малярства Галицької України, на якій, крім художників М.Анастасієвського, Т. Вацика, І. Галавина, Д.Горняткевича, І.Іванця, М.Івасюка, У. Крайківського, О.Кульчицької, О.Куриаса, А.Манастирського, О.Масляка, О.Новаківського, О.Панькевича, М.Сосенка, І. Старчука, С. Томасевича, М. Федока, експонувалися також твори художників ХVІІІ – початку ХХ ст. Микола Голубець виступив упорядником виставки та каталогу її учасників (був автором вступної статті) [5].

Незакінчену переробку власних нарисів «Природа і мистецтво» М.Голубець видав 1919 р. у м. Золочеві під назвою «Aesthetica» [41]. У статті «Сучасне малярство Наддніпрянської України», розташованій на сторінках «Ілюстрованого календаря товариства «Просвіта» з літературним збірником на переступний рік 1920» він проаналізував особливості мистецької творчості Т. Шевченка, К.Трутовського, С.Васильківського, В.Кричевського, Ю.Михайліва, І.Макушевського, Г.Дядченка, І.Северина, П.Клименка, П.Холодного та ін. [34, с.144-160].

Літературний збірник «Терем» вмістив замітку М. Голубця, приурочену Т. Копистянському (1844-1916 рр.) [36, с.184], а газета «Вперед» опублікувала його некролог на смерть Я. Петрака [100].

З 1920 р. відбувається активізація творчої роботи Миколи Голубця. (Віднайдено 30 мистецтвознавчих праць, 5 віршів, 3 рецензії і 2 переклади). Найбільш суттєвою науковою розвідкою з означеного доробку є окреме видання «Українське малярство XVI – XVII ст. під покровом Ставропігії» [38]. Низку публікацій учений присвятив діячам культури українського, європейського виміру – В. Штернбергу [83], К. Трутовському [23, с.18-20], К. Широцькому [24, с.55-59], А. Гецу [25, с.93-94], М. Анастасівському [26, с.54-55; 82], М. Сосенку [89; 98], О. Сластьону [28, с.177-178], П. Мартиновичу [30, с.127-129], С. Васильківському [31, с.97-98], Н. Міленівні, А. Турчину [50, с.134-135], Т. Шевченку [97] Рафаелю [95], Ф. Кавальбаху [99], М. Клінгеру [88] тощо.

Актуальні питання мистецтвознавства розглядалися ним у статтях про зображення воєнних подій у творах європейських художників, у т. ч. О. Кульчицької та А. Геца [7, 47-48], про галицьке дерев'яне будівництво [84], переклад статті з німецького часопису про виставку творів «дадаїстів» у м. Берліні [101], про важливість мистецької критики як посередника між митцем і глядачем [87], про мистецьку студію жінок [102], про досліди над галицько-українським мистецтвом [92], про дослідження В. Стасова [93]. При цьому відзначає, що чимало російських художників мали українське походження; серед них – Д. Ніс-Левицький. А. Лосенко, В. Боровиковський, І. Маргос, С. Пастернак, О. Литовченко, М. Ярошенко, К. Трутовський, Г. Кіндратенко та ін.

Інформація про мистецькі заходи, що відбувалися в Галичині, узагальнена в таких замітках митця, як «Друге видання альбому «Археологічної Ставропігійської виставки 1888 р.» [85], «Жидівське мистецтво» [86] (про першу єврейську мистецьку виставку у м. Львові в січні 1920 р.), «По виставі» [94]. У них зроблено аналіз творів українських художників XIV – XX ст., що експонувалися на виставці малярства в м. Львові у листопаді 1919 р.); обґрунтовано заперечення щодо твердження польського критика В. Лозінського про те, що українці не мають національного пластичного мистецтва.

1920 р. Микола Голубець підготував рецензії на книги А. Барвінського [52, с.156], І. Свенціцького [85; 104, с.127-131;] та на збірку поезій С. Чарнецького [86]. Тоді ж він здійснив досить досконалі переклади на українську мову статей і літературних творів Б. Християнзена [105], О. Уальда [75].

Тогочасний поетичний доробок М. Голубця представлений низкою віршів, опублікованих у «Громадській думці». Активна діяльність Миколи Голубця знайшла відображення у періодичній пресі 1917-1919 р. Так, у 1917 р. «Українське слово» повідомляло про вихід «Стрілецького календаря на 1917 рік з альманахом «Тим, що впали» за участю М. Голубця [79], в декількох номерах «Світу» йшлося про комісію з історії мистецтва при НТШ, зокрема про особисту участь митця в її заснуванні, про його виступи на цих засіданнях [60]. М. Яцків зробив схвальну рецензію на літературний переклад «Затопленого дзвону» Г. Гавтмана, зроблений Миколою Голубцем [78, с.319-323].

У 1918 р. визначний мистецтвознавець І. Свенціцький висловив враження про «Нариси з історії українського мистецтва» М. Голубця, давши їм високу оцінку [104]. Віденська газета «Український прапор» у 1919 р. інформувала читачів про арешт і ув'язнення польською владою Миколи Голубця, закликаючи громадськість протестувати проти сваволі, що чиниться проти кращих представників української інтелігенції [103].

Вищезазначене дає підстави констатувати, що М. Голубець у 1917-1920 рр. активно займався культурологічною працею на користь утвер-

дження української державності, сприяв консолідації зусиль представників Галичини і Наддніпрянщини щодо розвитку національної культури. Він популяризував кращі зразки творів літераторів, митців як українського, так і світового виміру, утверджуючи патріотичні почуття в широких колах українського народу. Значною мірою цьому сприяв його особистий приклад у статусі мистецтвознавця, літератора, критика, редактора.

Разом з тим, узагальнення та популяризації вимагають чимало аспектів з біографії М. Голубця початку 1920-х рр. – його роль у створенні та діяльності Гуртка діячів українського мистецтва – одного з перших об'єднань мистецького характеру за участю митців з Галичини і Наддніпрянщини, що визначає напрями наступних наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Ах та книжка! // Світ. – 1917. – Ч. 7. – С. 106-108 (Ймовірно, Голубець М.).
2. Бутрин М. Микола Голубець / М. Бутрин // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника / За ред. М. М. Романюка. – Л., 1995. – Вип. 2. – С. 64-66.
3. Васильківський С. (1854-1917) / С. Васильківський // Світ. – 1917. – Ч. 9. – С. 142-143. (Ймовірно, Голубець М.).
4. Виставка польського мистецтва // Світ. – Ч. 10. – С. 158-159. (Ймовірно, Голубець М.).
5. Виставка сучасного малярства Галицької України: [Каталог] / Авт. вступ. ст., упоряд. виставки Микола Голубець. – Львів, 1919. – 16 с.
6. Війна і культура // Світ. – Ч. 3. – С. 38-40. (Ймовірно, Голубець М.).
7. Вільшина Марко [Голубець М.]. Сучасна скульптура / Марко Вільшина [Голубець М.] // Світ. – 1918. – Ч. 1. – С. 11-14; Ч. 2. – С. 24-26; Ч. 3. – С. 47-48.
8. Гавтман Г. Затоплений дзвін: (Німецька драма-казка) / Пер. М. Голубця. – Вид. 2-е. / Г. Гавтман – К.; Львів: Серп і молот, 1918. – 135 с.
9. Гавтман Г. Затоплений дзвін: (Німецька драма-казка) / Пер. М. Голубця / Г. Гавтман. – Львів: Вид. Ф. Федорців, 1917.
10. Гайне Г. Гренадері / Г. Гайне: [З нім.] / Г. Гейне // Тим, що впали: Літ.-мист. збірник / Зложив М. Голубець; украсив І. Іванець. – Львів: Артестична горстка і Пресова квартира У.С.С. в поли, 1917. – Кн. I. – С. 76. (Ймовірно, Голубець М.).
11. Гайне Г. Es bläsen die blaueu Husaren... [з нім.] / Г. Гейне // Світ. – 1917. – Ч. 7. – С. 111. (Ймовірно, Голубець М.).
12. Герасимова Г. Голубець Микола // Українські історики ХХ століття: біографічний довідник. Серія українські історики / НАН України, Ін-т історії України. – К., 2004. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 109-110.
13. Гнатів Я. Кам'яна Господиня, або дитячі роки Миколи Голубця / Я. Гнатів // Гнатів Я. Кам'яна Господиня. – Львів: Місіонер, 2001. – С. 13-52.
14. Головацький І. Дещо про Микоду Голубця / І. Головацький // Літопис Червоної Каляни: Іст.-літ. часопис. – 1998. – № 16/18 (82/84). – С. 380-385.
15. Голубець М. Audiatun...: У відповідь мому «рецензентові» п. М. Федюкови // Шляхи. – 1917. – С. 595-597.
16. Голубець М.: Бібліографічний покажчик / Уклад.: С. П. Костюк; Передм. Т. Стефанишина; НАН України. ЛНБ ім. В. І. Стефаника / М. Голубець. – Львів, 2005. – 150 с.
17. Голубець Микола // Енциклопедія українознавства: в 10 т. Перевид в Україні. – Львів: Світ, 1993. – Т. 2. – С. 408.
18. Голубець М. Вартовий. Юліянови Романчукови в 75-ліття його уродин / М. Голубець // Світ. – Ч. 2. – С. 19.
19. Голубець М. Едгар Дерас (1834-1917) / М. Голубець // Шляхи. – 1917. – С. 716-720.
20. Голубець М. Ібсен Г. Пер Гінт [Гюнт]: Драм. поема: [З норвезьк.] / М. Голубець // Шляхи. – 1918. – С. 38-54.
21. Голубець М. Із неписаного журналу / М. Голубець // Тим, що впали: Літ.-мист. збірник / Зложив М. Голубець; украсив І. Іванець. – Львів: Артестична горстка і Пресова квартира У.С.С. в поли, 1917. – Кн. I. – С. 32-36.
22. Голубець М. Корнило Устиянович / М. Голубець // Українське слово. – 1917. – 21, 23 січня.
23. Голубець М. Кость Трутовський / М. Голубець // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч. 1. – С. 18-20.

24. Голубець М. Кость Широцький: Причинок до історіографії українського мистецтва / М. Голубець // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч. 2. – С. 55-59.
25. Голубець М. Лев Гец / М. Голубець // Громадська думка (м. Львів). – 1920. – 7 січня; Його ж. Лев Гец // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч. 3. – С. 93-94.
26. Голубець М. Микола Анастазієвський / М. Голубець // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч. 2. – С. 54-55.
27. Голубець М. Олена Кульчицька. З приводу її воєнних картин / М. Голубець // Тим, що впаали: Літ.-мист. зб. / Зложив М. Голубець; Украсив І. Іванець. – Львів: Артстична горстка і Пресова квартира У.С.С. в поли, 1917. – І кн. – С. 81-87.
28. Голубець М. Опанас Сластьон / М. Голубець // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч. 6/8. – С. 177-178.
29. Голубець М. Природа і мистецтво / М. Голубець // Світ. – 1918. – Ч. 2. – С. 29-31; Ч. 3. – С. 39-41.
30. Голубець М. Порфір Мартинович / М. Голубець // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч. 4/5. – С. 127-129.
31. Голубець М. Сергій Васильківський / М. Голубець // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч. 3. – С. 97-98.
32. Голубець М. Спомин: Місто прольога / М. Голубець // Тим, що впаали: Літ.-мист. збірник / Зложив М. Голубець; украсив І. Іванець. – Львів: Артстична горстка і Пресова квартира У.С.С. в поли, 1917. – Кн. І. – С. 5-6.
33. Голубець М. Сучасне малярство Галицької України / М. Голубець // Український ілюстрований календар товариства «Просвіта» з літературно-науковим збірником на звичайний рік 1918. – Львів: З друкарні Ставропільського інститута, 1917. – С. 160-173.
34. Голубець М. Сучасне малярство Наддніпрянської України / М. Голубець // Ілюстрований календар товариства «Просвіта» з літературним збірником на переступний рік 1920 / М. Голубець. – Львів: З друк. Ставропільського інститута, 1919. – С. 144-160.
35. Голубець М. Тагор Рабіндранат. Під небом Індії: [Пер.] / М. Голубець // Шляхи. – 1918. – С. 69.
36. Голубець М. Теофіль Копистянський (1844-1916 рр.) / М. Голубець // Терем: Літ. зб. I / Впорядкував Ф. Федорців. – Львів; К., 1919. – С. 184, 187-189.
37. Голубець М. Українське мистецтво: Вступ до історії / М. Голубець. – Львів; К.: Шляхи, 1918. – 32 с.
38. Голубець М. Українське малярство XVI – XVII ст. під покровом Ставропільії / М. Голубець. – Львів: Друкарня Ставропільського інституту, 1920. – 87 с.
39. М. Г. [Голубець М.] Антін Лосенко // Світ. – 1918. – Ч. 2. – С. 18-21.
40. М. Г. [Голубець М.] В. Лукич Боровиковський // Світ. – 1918. – Ч. 2. – С. 2-6.
41. Голубець М. Aesthetica / М. Голубець. – Золочів, 1919. – 24 с.: іл.
42. М. Г. [Голубець М.] Гайне Г. Атаяс: [з нім.] // Світ. – 1917. – Ч. 10. – С. 162.
43. М. Г. [Голубець М.] Гайне Г. В дівич вечір (Zum Polterabend): [з нім.] // Світ. – 1917. – Ч. 7. – С. 108.
44. М. Г. [Голубець М.] Гайне Г. Із книги пісень: [з нім.] // Світ. – 1917. – Ч. 3. – С. 40.
45. М. Г. [Голубець М.] Гайне Г. З пісень: [з нім.] // Світ. – 1917. – Ч. 6. – С. 102-103.
46. М. Г. [Голубець М.] Гайне Г. Молоді страждання: [з нім.] // Світ. – 1917. – Ч. 9. – С. 149.
47. М. Г. [Голубець М.] Гайне Г. Передмова до третього видання «Книги пісень» 1839 р.: [з нім.] // Світ. – 1917. – Ч. 8. – С. 127.
48. М. Г. [Голубець М.] Горностаєв О. О. Палати і церкви України: [з рос.] // Світ. – 1917. – Ч. 6. – С. 100-102; Ч. 7. – С. 116-118; Ч. 9. – С. 150-153; Ч. 10. – С. 162-165.
49. М. Г. [Голубець М.] Дмитро Ніс-Левицький (1735 – 1822) // Світ. – 1918. – Ч. 3. – С. 35-38.
50. М. Г. [Голубець М.] Наші наймолодші / М. Голубець // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч. 4/5. – С. 134-135.
51. М. Г. [Голубець М.] Нова книжка про культуру Львова // Шляхи. – 1917. – С. 188-190.
52. М. Г. [Голубець М.] Рецензія // Світ. – 1917. – Ч. 9. – С. 156.
53. М. Г. [Голубець М.] Свириденко С. Смішна поза // Світ. – 1917. – Ч. 9. – С. 143-145; Ч. 10. – С. 159-161.
54. М. Г. [Голубець М.] Словацькі Ю. «Ухваливши, як рідко, однодумну угоду...»: [з польськ.] // Світ. – 1917. – Ч. 1. – С. 9.
55. М. Г. [Голубець М.] Тагор Рабіндранат. Під небом Індій, Огородник: [Пер.] // Шляхи. – 1917. – С. 22-23.
56. М. Г. [Голубець М.] Тим, що впаали // Тим, що впаали: Літ.-мист. збірник / Зложив М. Голубець; украсив І. Іванець. – Львів: Артстична горстка і Пресова квартира У.С.С. в поли, 1917. – Кн. І. – С. 22.

57. Качкан В. А. З етнокультурного поля Миколи Голубця / В. А. Качкан // Українська періодика: Історія і сучасність: Доп. та повід. третьої Всеукр. наук.-теор. конф. 22-23 грудня 1994 р. / Ред. кол.: М. М. Романюк та ін. – Львів, 1995. – С. 214-217.
58. Качкан В. А. Хай святиться ім'я твоє / В. А. Качкан. – Львів: Фенікс, 1998. – Кн. 3: Українознавство та пресологія (XIX – перша пол. XX ст.) – С. 367.
59. Качкан В. А. Українське народознавство в іменах: У 2-х ч. – Ч. 2: навч. посіб. / В. А. Качкан. – К.: Либідь, 1995. – 288 с.
60. Комісія для історії мистецтва при Науковім товаристві імені Т. Шевченка у м. Львові // Світ. – 1917. – Ч. 2. – С. 35; Ч. 3. – С. 51-52; Ч. 10. – С. 165-166.
61. Наші картини: А. Беклін. Війна // Світ. – 1917. – Ч. 1. – С. 16. (Ймовірно, Голубець М.).
62. Нововідкриті українські фрески XV ст. // Світ. – 1917. – Ч. 8. – С. 127-128. (Ймовірно, Голубець М.).
63. Патріархи українського малярства // Світ. – 1917. – Ч. 9. – С. 153-159. (Ймовірно, Голубець М.).
64. Поляк про мистецьку культуру Скільщини // Світ. – 1917. – Ч. 5. – С. 87-88. (Ймовірно, Голубець М.).
65. Ріпін І. [Репін]: Козак / Ілля Ріпін // Світ. – 1917. – Ч. 7. – С. 119-120. (Ймовірно, Голубець М.).
66. Савицький Р. Микола Голубець: стисла бібліографія / Р. Савицький // Мистецькі студії. – 1993. – Чис. 2/3. – С. 70-74.
67. Сварник І. Голубець Микола / І. Сварник // Довідник з історії України (А-Я) / За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – 2-ге вид., доопр. і доп. – К.: Генеза, 2002. – С. 169.
68. Сварник І. Українська шляхта в дослідженнях Миколи Голубця / І. Сварник // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Біла Церква, 2000. – Вип. 1. – С. 47-49.
69. Стефанишин Т. Микола Голубець – визначний представник львівської школи мистецтвознавства / Т. Стефанишин // Мистецтвознавство 99: Наук. зб. – Львів, 1999. – С. 209-220.
70. Стефанишин Т. Микола Голубець у мистецькому житті Львова 1920-х років / Т. Стефанишин // Українська культура: Минуле, сучасне, шляхи розвитку: Зб. наук. праць: Наук. записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне: РДГУ, 2001. – Вип. 6. – С. 141-146.
71. Стефанишин Т. Творчість Петра Холодного-старшого в світлі мистецької критики Миколи Голубця / Т. Стефанишин // Петро Іванович Холодний (1876-1930 рр.). Життя в ім'я України: Зб. ст. і повід. за матер. всеукр. кругл. столу (14-15 грудня 2006 р., Кам.-Поділ. держ. ун-т). – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2007. – С. 122-134.
72. Стефанишин Т. Художня критика Миколи Голубця у контексті мистецького процесу Львова 1920-1930-х рр. / Т. Стефанишин // Вісник Львів. акад. мистецтв: Зб. наук. праць. – Львів: ЛАМ, 2004. – Вип. 14. – С. 222-236.
73. Українські артисти під чужим небом: [І. Мартос] // Світ. – 1917. – Ч. 2. – С. 21-22. (Ймовірно, Голубець М.).
74. Устиянович К. Портрет [братаніці артиста Марії Устияновичівної] / К. Устиянович // Світ. – 1917. – Ч. 6. – С. 103. (Ймовірно, Голубець М.).
75. Уальд О. Падуанська герцогиня: Трагедія з XVI століття (З англ. перекл. Голубець М.) / О. Уальд // Життя і мистецтво. – 1920. – Ч.1. – С.13-18; Ч.2. – С.43-51; Ч.3. – С.84-86; Ч.4/5. – С.120-126; Ч.6/8. – С.155-172.
76. Флерке О. Погляди Беєліна на мистецтво / О. Флерке: [Пер.] // Світ. – 1917. – Ч. 9. – С. 146-149. (Ймовірно, Голубець М.).
77. Чи Шевченкова картина? // Світ. – 1917. – Ч. 1. – С. 10-11. (Ймовірно, Голубець М.).
78. Яцків М. «Затоплений дзвін» Гергардта Гавтмана в українськiм перекладі / М. Яцків // Шляхи. – 1917. – С. 319-323.
79. Вже вийшов: Стрілецький календар на 1917 рік з літературним альманахом «Тим, що впали» // Українське слово. – 1 лютого.
80. Вільшина М. [Голубець М.] Війна в мистецькому символі / М. Голубець // Вперед. – 1920. – 7 січня.
81. Віконський М. Дзвони дзвонять / Микола Віконський // Український голос. – 1918. – 4 грудня.
82. Голубець М. М. Анастасівський / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 19 березня.

83. Голубець М. Василь Штернберг: (Із циклю «До джерел творчості Шевченка-пластика») / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 2 квітня.
84. Голубець М. Галицьке дерев'яне будівництво / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 23 червня.
85. Голубець М. Друге видання альбому «Археологічної Ставропільської виставки 1888 р.» / М. Голубець // Українська думка. – 1920. – 16 жовтня.
86. Голубець М. Жидівське мистецтво: (З приводу першої Виставки мистецтва, влаштованої у м. Львові в січні 1920 р.) / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 30 січня.
87. Голубець М. Критика: (З циклю: «Недуги нашого століття») / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 23 січня.
88. Голубець М. Макс Клінкер (1857-1920) / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 12 липня.
89. Голубець М. Модест Сосенко (1975-1920) / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 7 лютого.
90. Голубець М. Музей: (На маргінесі книжки І. Свенціцького «Про музеї та музейництво») / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 25 січня.
91. Голубець М. Над морем: (На маргінесі збірки С. Чарнецького «Сумні ідем...») / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 22 березня.
92. Голубець М. Наші досліди над галицько-українським малярством / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 28, 29, 31 травня.
93. Голубець М. Під чужим небом: (Про український елемент в сучасному російському мистецтві) / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 11 квітня.
94. Голубець М. По виставі: (З приводу «Вистави сучасного малярства Галицької України» в падоаісті 1919 р.) / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 11, 13, 14 лютого.
95. Голубець М. Рафаель / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 14, 15 травня.
96. Голубець М. Рецензія [на: Барвінський А. Ставропільська церква Успія Пресвятої Богородиці у Львові і заходи коло її обнові і прикраси. – Львів, 1920. – 54 с.: іл.] / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 11 серпня.
97. Голубець М. Різьбар Шевченко / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 10 березня.
98. Голубець М. Спадщина Модеста Сосенка: (З приводу посмертної виставки картин і пам'яток по Сосенкові 18.X.1920. Національний музей у м. Львові) / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 20 жовтня.
99. Голубець М. Фрідріх Кавальбах (1850-1920) / М. Голубець // Громадська думка. – 1920. – 4 лютого.
100. Голубець М. Ярослав Петрак: [Некролог] / М. Голубець // Вперед. – 1919. – 19 жовтня.
101. М. Г. [Голубець М.] «Да-Да» – новий експеримент екстрему // Громадська думка. – 1920. – 22 серпня.
102. М. Г. [Голубець М.] Мистецькі студії жінок / М. Г. [Голубець М.] // Громадська думка. – 1920. – 26 вересня.
103. Обходження з Миколою Голубцем // Український прапор (м. Відень). – 1919. – 6 вересня.
104. Свенціцький І. Українське мистецтво / І. Свенціцький // Шляхи. – 1918. – С. 127-131.
105. Хрістіянзен Б. Дві проблеми портрету (Переклав М.Г. [Голубець М.] / Б. Хрістіянзен // Громадська думка. – 1920. – 27, 28 серпня.
106. Von Dr. Holubetz. Die Kunst der Ukrainer: Architektur, Malerei und Plastik // Ostgalizische Feldzeitung (Lemberg). – 1918. – 30 März. – № 187. – S. 1-2 (Kriegsausgabe).

The biography of a famous Ukrainian art critic, writer journalist, historian, publisher Mykola Holubets during Ukrainian revolution (1917-1921) is stated in the article.

Key words: Mykola Holubets, Ukrainian art, culture, revolution.

Отримано: 12.10.2010